

Stavební trh 2012: větší risk, více úplatků, nižší transparentnost

Author: SF / pb | Published: 24.05.2012

Nejvíce se poklesu trhu v roce 2012 obávají střední a malé stavební společnosti. Důvody k pesimismu stavbařů jsou zřejmé. Nejčastěji zmiňovaným (96 %) a současně problémem s největším dopadem na hospodářské výsledky stavebních společností (6,4 na škále od 0 do 10, kdy hodnocení 10 znamená největší bariéru), je podle výsledků výzkumu byrokracie. „Dobře víte, že administrativa je dlouhodobým resortním tématem a že již byly mnohé pozitivní kroky učiněny. Dodávám, že jsem připraven diskutovat jakékoli návrhy na její zjednodušení v odborné i obecně podnikatelské rovině,“ těší stavbaře v bezprostřední reakci na výsledky průzkumu Martin Kuba, ministr průmyslu a obchodu.

Slabá poptávka

Druhým ze tří hlavních současných omezení stavebních společností je nedostatečná poptávka (6,1 u zakázek financovaných ze soukromých zdrojů a 6,2 bodu u zakázek ze státního sektoru). „Hlavní příčinou je stále negativní výhled v oblasti nových zakázek financovaných jak státem - vzhledem k rozpočtovým restrikcím, tak i soukromými investory - z důvodu obav ohledně vývoje celkové ekonomické situace v ČR i zahraničí,“ vysvětluje Jiří Vacek, ředitel společnosti CEEC Research, která projekt Kvalitativní studie českého stavebnictví realizuje. Také ministerstvo dopravy vyjadřuje stavebním firmám podporu. „Je důležité, abychom ekonomickou aktivitu a efektivitu, které povedou k růstu HDP, sami podpořili. Za ministerstvo dopravy tím mám na mysli zejména investice do dopravní infrastruktury. Například jsem rád, že jsme učinili již několik zásadních kroků k realizaci pilotního PPP projektu na dálnici D3 či jsme otevřeli otázku možných odložených plateb za stavby,“ říká Pavel Dobeš, ministr dopravy. Třetím limitujícím faktorem českých stavařů, jehož váhu potvrzují téměř všichni respondenti (94 %, 5,9 bodu), je velice tvrdá a někdy až nekalá konkurence soutěžících o zakázky vyostřená do značné míry právě zmíněnou nedostatečnou poptávkou.

Blokace veřejných zakázek?

Další komplikací, kterou přináší rok 2012, je podle mnohých ředitelů novela zákona o veřejných zakázkách, která podle nich povede v podstatě k zablokování procesu zadávání na několik měsíců dopředu. „Novela

tak, jak byla přijata, ještě více prohloubí nedostatek práce pro již tak velmi komplikovaný rok 2012. U všech připravovaných soutěží nevyhlášených před termínem 1. 4. 2012 se totiž budou upravovat soutěžní podmínky, a to znamená další odklad zahajování staveb,“ obává se Karel Mora, předseda představenstva společnosti Elektrizace železnic Praha. „To vše povede k cenové válce, bezohlednému a bezskrupulóznímu chování dodavatelů i zadavatelů. Bez nadsázky je možné tvrdit, že proces pročišťování stavebního trhu, tedy vyrovnání disproporce mezi nabídkou a poptávkou, bude pro naprostou většinu stavebních firem bojem o přežití,“ vidí vývoj na trhu černě Ondřej Chládek, ředitel strategie stavební firmy Chládek a Tintěra. Ministr pro místní rozvoj K. Jankovský si ale myslí, že legislativní novinky trhu prospějí: „Jsem přesvědčen, že novela zákona o veřejných zakázkách a novela stavebního zákona budou mít očekávaný pozitivní vliv na české podnikatelské prostředí ve stavebnictví. Věřím, že novelizace stavebního zákona odstraní uměle vytvořené byrokratické překážky a vnese do českého stavebnictví větší průhlednost.“

Boj o zakázky je nelítostný

Návrat k růstu sektoru se zatím neočekává ani v roce 2013. „Ke změně ve stavebnictví může dojít buď v důsledku zvýšení ochoty státu a bank financovat nové projekty, nebo díky tomu, že se trh pročistí na straně nabídky. Tlak na cenu jako primární kritérium výběru je dalším z pokračujících trendů,“ komentuje situaci Pavel Kliment, partner odpovědný za služby pro realitní a stavební společnosti KPMG Česká republika. Extrémně vzrostl podíl firem ochotných riskovat kvůli nové zakázce - z tohoto důvodu nějakým způsobem porušuje své interní předpisy v oblasti risk managementu rekordních 99 % společností, které se výzkumu zúčastňují. Ve srovnání s předchozími roky, kdy nutnost porušování interních pravidel risku loni připustilo 60 % firem a v roce 2010 „jen“ 52 %, se jedná o mimořádný nárůst.

Zakázku s nulovou nebo zápornou marží je stále ochotna přijmout téměř třetina společností (30 %). Ve srovnání se situací před rokem (výzkumem v dubnu 2011) se ale jedná o pokles až o 12 procentních bodů - řada společností si již tento přístup totiž nemůže dovolit.

Polovina zakázek za úplatky

Transparentnost výběrových řízení se podle Kvalitativní studie českého stavebnictví 2012 meziročně zhoršila z 6,4 bodu v minulém roce na aktuálních 5,9 bodu (škála od 1 do 10, kdy hodnocení 10 znamená maximální důvěru v transparentnost). Předpoklady stavařů z minulého roku o tom, že krize povede k větší transparentnosti tendrů, tak zatím zůstávají liché. „Do transparentnosti výběrových řízení se krize podle mého názoru nepromítla. Uchazeči však mnohem bedlivěji sledují kroky zadavatelů a využívají všechny zákonné možnosti ke změně výsledků ve svůj prospěch,“ říká Petr Čížek, jednatel Swietelsky stavební, který je zároveň i předsedou Sdružení pro výstavbu silnic. Hůře z tohoto pohledu hodnotí stavitelé výběrová řízení financovaná z veřejných zdrojů (4,9 bodu) oproti těm, která jsou financována ze soukromých zdrojů (6,8 bodu).

Stále větší roli ve stavebních tendrech hrají úplatky. U výběrových řízení financovaných z veřejných zdrojů letos uvádí každá druhá společnost (50 %), že bez úplatku není možné takovou zakázku získat; pro srovnání v roce 2011 to nebyla ani třetina (31 %). U stavebních zakázek financovaných ze soukromých prostředků deklarují, že je možné zakázku získat bez nutnosti poskytnout úplatek, téměř tři čtvrtiny firem (74 %, když v roce 2011 to bylo 88 %).

Průzkum CEEC mapoval i to, jak se staví ředitelé stavebních firem k financování veřejných zakázek formou odložených plateb. Více firem se přiklání k názoru tuto možnost nevyužívat (58 %), mezi nimi jsou především ty největší stavební společnosti na trhu. Přímé platby od zadavatele subdodavatelům ředitelé stavebních společností rozdělují přibližně na poloviny, 48 % z nich by bylo pro tuto možnost, 52 % proti. „Vidím to padesát na padesát, a to tak, že ze strany generálního dodavatele stavby ne a ze strany

subdodavatele ano. Pokud by se toto odehrávalo, tak bude jistě nutné najít shodu a vymezit za jakých podmínek by měl subdodavatel možnost či právo o to požádat,“ shrnuje Robert Mikeš, marketingový ředitel z divize Weber, Saint-Gobain Construction Products CZ.

Kvalitativní studii českého stavebnictví již šestým rokem vydává společnost CEEC Research ve spolupráci s KPMG Česká republika.

Ilustrace: [cobrasoft](#)

24.05.2012 08:01, SF / pb